משנה · אחרונים · תוספות רבי עקיבא איגר · סדר טהרות

תוספות רבי עקיבא איגר על משנה נדה

רבי עקיבא איגר

ספריית אור ברסלב · or-breslev.co.il

תוספות רבי עקיבא איגר על משנה נדה

רבי עקיבא איגר

מקור הטקסט: ספריא · רישיון: לפי המהדורה: נחלת הכלל או Creative Commons

התכנים שלפניכם נאספו, מוינו, סוננו ונערכו בעמל רב ובמסירות על ידי צוות פרויקט 'אוצריא' (otzaria.org).

לקריאה באתר, עם המפרשים והמקורות ליד כל שורה: https://or-breslev.co.il/library/תוספות-רבי-עקיבא-איגר-על-משנה-נדה/
הקובץ נוצר ב־16 בנובמבר 2026 מגרסה v38-202611151759 של הספרייה.

תוכן העניינים

פרק א 4
משנה א 4
משנה ז 4
פרק ב 5
משנה ב 5
משנה ד 5
משנה ה 5
פרק ג 5
משנה ב 5
משנה ד 6
משנה ז 6
פרק ד 6
משנה א 6
משנה ג 7
משנה ד 7
משנה ה 7
משנה ז 7
פרק ה 8
משנה א 8
משנה ג 8
משנה ד 8
משנה ט 9
פרק ו 9
משנה א 9
פרק ז 10
משנה א 10
משנה ג 10
משנה ה 10
פרק ט 10
משנה ב 10
משנה ד 11
משנה ו 11
משנה ז 11
משנה ט 12
פרק י 12
משנה ב 12
משנה ג 12

פרק א

משנה א

[אות ב] **בר"ב ד"ה דיין שעתן. שנגעו בהן משעת ראייתן ואילך ול"א.** ר"ל דאין למידק מלשון דיין שעתן דהיינו יכולים להקל יותר. אלא כיון שהיה בדין להחמיר ואין מחמירין היינו דיין. הרמב"ן והר"ן והביא איזה מקומות בש"ס כזה:

[אות ג] **שם ד"ה מפקידה לפקידה. חוששין למגע' מבדיקה ראשונה ואילך.** היינו לקדשים וכן לתרומה כדאי' במתני' דסוף פרקין עי' בהר"ב שם אבל לא לחולין אפי' נעשו על טהר' תרומה וגם לטהרות ברה"ר לא הוי ודאי רק ספק דגם ב"ה ס"ל דמדינא אוקמי אחזקה אלא דעשו סייג לקדשים. והא דלא טמא מדינא אף לחולין ברה"י כמו בכל ספק טומאה ברה"י דטמא ודאי אף במקום חזקה. כתבו תוספ' דלא ילפי' מסוטה שטמא למפרע ועי' בתוס' דס"ל אף ברה"ר ס"ל לב"ה דמטמא למפרע אבל דעת הר"ן בחי' דברה"ר ודאי טהור:

[אות א] **במשנה כל אשה שיש לה וסת.** בזה ובהנך ד' נשים (במ"ג) מ"מ מחזקי' הדם קצת למפרע דהיינו כשיעור שבעלה חייב עליה חטאת (במ"ב דפ"ב) הטהרות טמאות וכשיעור שבעלה חייב עליה אשם תלוי טהרותיה תלויות לבר פדא במסכתין (ד"ס ע"ב). ולר"א שם אפילו בעלה בחטאת טהרותיה תלויות. ע"ש ברש"י ותוס':

[אות ד] **בר"ב ד"ה וסת. ובדקה בשעת וסתה ומצאה טמאה.** אבל ראתה שלא בשעת וסתה כיון דראתה שלא בזמנה איכא למימר דמקמי הכי הוי דהא ליכא למימר אורח בזמנו בא. פי' רש"י בגמרא:

משנה ז

[אות ה] **במשנה חוץ מן הנדה.** אף דגם קטנה שלא הגיעה זמנה לראות א"צ בדיקה. וכן בי"א יום שבין נדה לנדה כדאי' לקמן (פ"ד מ"ז). הכא לא חשיב רק הנהו דא"צ בדיקה מחמת דאין קפידא בראייתם. אבל הנהו דא"צ בדיקה מחמת דהן בחזקת מסולקי' לא קחשיב. תוס' (ד"ו ע"ב ד"ה הרי הן וכו'):

[אות ו] **הר"ב ד"ה ובתולה שדמיה טהורים. ארבע לילות לב"ש.** והיינו בקטנה כדתנן בר"פ בתרא. וקשה לי דהא קטנה בלא"ה א"צ בדיקה כמש"ל ואפילו שחרית וערבית לא תצטרך לבדוק. ובפי' רש"י כתב רק לענין ד' לילות וא"כ י"ל דמיירי בגדולה. ואף דדינא דד' לילות הוא רק בנערה שלא ראתה בבית אביה וא"כ היא בתולת דמים דדיה שעתה. מ"מ צריך בדיקה. אמנם ממה דנקט רש"י במתני' אע"פ שאמרו דיה שעתה

דקאי אאשה שיש לה וסת משמע דס"ל דאינך ד' נשים א"צ בדיקה וא"כ ע"כ הכא מיירי בנערה שראתה ושוב אין נותנים לה ד' לילות:

פרק ב

משנה ב

[אות ז] **במשנה נמצא על שלו טמאין**. היינו בבא עליה סמוך לוסתה דהיה לו לחוש שתראה דם כדאיתא בפ"ח (מ"ט). ואף בידע הדין דאסור לשמש סמוך לוסתה מ"מ כיון דסבר יכול לבעול בלא דם לא מקרי מזיד. אבל בבא עליה שלא בסמוך לוסתה כיון דמותר לשמש עמה הו"ל אונס גמור דמאי היה לו למעבד. כך מתבאר בסוגיא דפ"ב דשבועות וכ"כ הרמב"ם (פ"ה מהל' שגגות). והכ"מ שם כתב דלהרמב"ם דס"ל דצנועות בודקו' לפני תשמיש אפשר דאם שימש בלא בדיקה לא מקרי אונס וחייבים בקרבן:

[אות ח] **הר"ב ד"ה טמאים מספק. ספק היא לתלות**. אף דלגבי דידה ליכא ספק דהא ודאי מגופה היא מ"מ כיון דאם עתה ראתה הוי שלא בהרגשה דטמאה רק מדרבנן והוי רק כמו טומא' כתם דהוי ספק טמא:

משנה ד

[אות ט] **תוי"ט ד"ה ב"ה אומרי'. עד לאחר תשמיש**. והר"ן הקשה עוד דאיך קאמרי ב"ש או תשמש לאור הנר דמשמע דבכה"ג די בב' עדים כל הלילה כדס"ל לב"ה. ואם נימא דב' עדים דקאמר ב"ה היינו אחד לפני תשמיש ראשון וא' לאחר תשמיש אחרון מה מהני בזה אור הנר (ולא ניחא ליה להר"ן לפרש כמ"ש רש"י והר"ב דאו תשמש היינו דתבדוק לאחר תשמיש. דפשטא דמלתא לב"ש במשמשת לאור הנר סגי בתקנתא דב"ה) אע"כ דמה דקאמרי ב"ה דיה בב' עדים היינו בכל תשמיש ותשמיש אלא דלא בעינן חדש. וב"ש ס"ל דבעינן חדשים או דאם משמשת לאור הנר לא בעינן חדשים דיכולה לבדקה מיד:

משנה ה

[אות י] **במשנה ספיקו טמא**. עמ"ש לקמן (פ"ה מ"א):

פרק ג

משנה ב

[אות יא] **תו"ח ד"ה תי"ט ד"ה אם וכו'. ממילא דאם לא טהורה**. לענ"ד י"ל דאם נימוחו בודאי טמאה ושורפים עליה את התרומ'. והדיוק דאם לא נימוחו לא הוי טומאת ודאי לשרוף ודאי דמשום דא"א לפתיחת קבר בלא דם לא הוי כ"כ ודאי לשרוף את התרומה

כמ"ש תוס' (לעי' די"ח ע"ב ד"ה למעוטי רוב דר"י וכו') ואף דסתרו זה שם מדס"ל לר' יהושע דמביאה קרבן ונאכל. לענ"ד יש ליישב קושייתם די"ל דהתם כיון דאיכא ג"כ ספק דהיה לידה ואף אם לא היה לידה מ"מ הוי רוב דע"י פתיחת הקבר בא דם והוי זיבה מש"ה נאכל. אבל בעלמא לא הוי רוב גמור. אבל לפי הגירסא ואם לאו טהורה בודאי מוכח כמ"ש תוס'. ומ"מ דברי תוי"ט אינם מיושבים בזה דאיך דייק מתוס' דגרסי' ואם לאו טהורה הא י"ל דתוס' לשיטתייהו דהוכיחו דא"א לפתיחת קבר בלא דם הוי רוב גמור (וכן החליטו תוס' ג"כ בדף כ"א ע"ב בד"ה באפשר כו') וא"כ אף אי ל"ג ואם לאו טהורה יפה הקשו:

משנה ד

[אות יב] **תי"ט ד"ה סנדל. והכי מפורש בגמ'**. ואיכא עוד אוקימתא בגמ' דאף בילדה נקיבה נ"מ דאם נולדה קודם שקיעת החמה והסנדל אחר שקיעת החמה נמשכו ימי הטומאה עד י"ד ימים מלידת הסנדל דשמא הוא נקיבה וימי הטוהר מנינן ללידת הנקיבה דשמא הסנדל זכר:

משנה ז

[אות יג] **תו"ח סד"ה המפלת פרש"י שלי'. דאין שליא בלא ולד וצ"ע**. לק"מ דיום מ"א היינו מן הטבילה. ושמא לא נקלט הזרע עד יום ג' והוי עדיין מיא בעלמא. ובאמת אחר ג"י א"צ שתשב לנדה. וכ"כ להדיא הרשב"א בתהה"א (דקפ"ו ע"ב). ואולם יש לעיין בסיפא דקאמר ר"י יום שמונים ואחד תשב לזכר ולנקיבה ולנדה אמאי תשב לנקיבה הא הוי ס"ס ספק זכר ואת"ל נקיבה דלמא לא נקלט הזרע עד יום ג' והוי מיא דבזה ל"ש סברת תוס' (המוזכר לעיל בתי"ט) דה"נ תאמר ס"ס בהיפוך דהא הכא ל"ש בהיפוך דאם תראה ביום ל"א וביום מ"א ליכא להקל מס"ס דאם הוא זכר בודאי אינו נפל:

פרק ד

משנה א

[אות יד] **תו"ח ד"ה תוי"ט ד"ה ואין. וכשלובשן אף הוא אב הטומאה הוא**. במחכ"ת הא מוקמי' בטבל ודרס יחף על בגדי חבר ואינם נעשים מדרס דבועל נדה אינו משכבו מדרס רק לטמא אוכלים ומשקים. וא"כ הלובש אותם לא נטמא כלל ואין מזור ותעלה לקושית התוי"ט:

משנה ג

[אות טו] **בר"ב ד"ה כרוקה. מזכר נפקא.** ואף דאיכא למיפרך דמה לזכר שטעון פריעה ופריעה ואסור בתשמיש משא"כ בנקיבה. מ"מ נכתוב רק בנקיבה ונילף זכר מינה אע"כ מדכתיב לזכר אמרי' אם אינו ענין לזכר תנהו ענין לנקיבה ואם אינו ענין לרוקה תנהו ענין לדמה גמרא. והא דלא מוקמי' לזכר עצמו ולדם מגפתו וכיוצא דלאו טעון הוא היינו כיון דלא מצינו לו בעלמא טומאה מוקמי' יותר על נקיבה ולדם טוהר כיון דדמי לדם נדה תוס':

משנה ד

[אות טז] **במשנה וילדה.** ודוקא ולד קיימא אבל ילדה נפל אין קישוי לנפלים. וכן אם יצא הולד דרך דופן לרבנן דר"פ דלקמן דלא הוי לידה לענין טומאה וטהרה ה"נ לא הוי קישוי ולר"ש הוי קישוי:

משנה ה

[אות יז] **הר"ב ד"ה דיה חדשה. דהיינו חדש ט'**. ושיפורא גרם גמרא. וכל מה שרואית בחדש תשיעי בקושי מקרי דם קישוי אף בקשתה תחלת חדש ג' ימים ואח"כ שפתה עד סוף חדש מ"מ מקרי דם קישוי (כ"מ ונראה דצ"ל אף בקשתה בחדש ח' יום א' ובחדש ט' ב' ימים וכן מבואר בגמרא):

משנה ז

[אות יט] **בר"ב ד"ה בחזקת טהרה. ואינה צריכה לבדוק עצמה.** אבל בראתה מטמא מעל"ע גמ'. וכתבו תוס' הקשה הר"ר יעקב מאוליינש דהכא אמרינן דמטמאת מעל"ע ואעפ"כ אמר רב יהודה דא"צ בדיקה ובפ"ק אמרי' דאשה שיש לה וסת וד' נשים [ואשה שעברו עליה ג' עונות. לשון זה מוקשה דהא עברו עליה ג' עונות הוא מכלל הד' נשים] דתנא התם אעפ"י שאמרו דיין שעתן דצריכים בדיקה. וי"ל דיש לה וסת איכא למימר כיון דאורח בזמנו בא צריכה בדיקה בשעת וסתה ואהנך נמי איכא למימר דצריכים בדיקה שלא תשתכח תורת בדיקה וכו' עכ"ל. ולשון זה דיש לה וסת וכו' צריכה בדיקה בשעת וסתה לי העני אינו מובן דפשיטא דבשעת וסת צריכה בדיקה. אבל הקושיא היה ממה דצריכה בדיקה שלא בשעת וסת ולענ"ד מיש לה וסת ליכא קושיא דהא באמת באין לה וסת מטמא מעל"ע כדמסקי' בפ"ק (דף ה' ריש ע"א). וא"כ י"ל די"א ימי זיבה מסולקת יותר מאשה שלא בשעת וסתה. והא דבשעת וסתה דיה שעתה היינו כיון דעתה ראויה לראות לא חיישי' לראתה מקודם שלא בשעת וסתה כשעת סילוק דמי'. והא דבי"א ימי זיבה מטמאין מעל"ע היינו כיון דגם עתה הראיה בשעת סילוק חיישינן לראתה מקודם

והוי כמו ראתה שלא בשעת וסתה ומ"מ א"צ בדיקה דמסולקת יותר משלא בשעת וסתה (ואף למה דהיה ס"ד לעיל ד"ה דר' דוסא אפילו שלא בשעת וסתה דיה שעתה א"כ הרי קילא מי"א יום י"ל דלהך צד באמת גם בתוך י"א צריך בדיקה ומתני' דקתני בחזקת טהרה היינו כאוקימתא דר"ח דלא נצרכה אלא לר"מ וכו') והקושיא רק מד' נשים דדיה שעתן ומסולקת יותר מי"א ימי זיבה ואפ"ה צריכה בדיקה אבל משלא בשעת וסתה ליכא קושיא כלל ואולי יש ט"ס וכוונתם בתירוצם לדברינו הנ"ל ודו"ק:

פרק ה

משנה א

[אות כ] **במשנה בבית החיצון**. לדעת הפוסקים שהובא בתוי"ט (פ"ז מ"ד וה') דאהלות דהולד אינו מטמא עד שיוציא ראשו לאויר העולם ממש צ"ל דיש חילוק בין לידה לדם נדה כמ"ש תוס' נדה (דף מ"ב ע"ב ד"ה שהוציא וכו') בתירוצם הב'. ולאינך פוסקים שם דחוץ לפרוזדור היינו שהוא בבית החיצון ג"כ מטמא י"ל דדמי להדדי ובית החיצון דהכא ג"כ חוץ לפרוזדור. וההיא מתני' דלעיל (פ"ב מ"ה) נמצא בפרוזדור ספקו טמא היינו לענין לכשיוציא הדם אח"כ חוץ לפרוזדור וכמ"ש תוס' הנ"ל בתירוצא קמא:

[אות כא] **הר"ב ד"ה אינן מטמאין. עד שתצא זובו מבשרו**. אע"ג דדרשי' מזה מבשרו ולא מחמת אונסו עיין זבים (פרק ב' מ"ב) צ"ל דתרתי שמעינן מינה. תוספות במסכתין (מ"ג ד"ה עד שיצא):

משנה ג

[אות כב] **תי"ט ד"ה תינוקת. דילפינן מקרא**. באמת ל"צ קרא לזה כיון דילפינן מקרא דואשה כי תזוב דמטמאה בזיבה ממילא מטמאת בנדה דאין זבה בלא נדה והכי אמרינן להדיא בסוגיא דריש פירקין דלעיל ומוקי לקרא דואשה כי תהיה זבה לדרשא אחריתא:

[אות כג] **הר"ב ד"ה ומאכיל בתרומה. בו ביום שנולד**. ומשכחת ביוצא דופן לת"ק דריש פרקין דאינה טמאה לידה:

משנה ד

[אות כד] **תו"ח סד"ה תי"ט ד"ה פחות כו'. הראב"ד (פ"ה מהא"ב)**. ומ"מ נ"מ דמותר לגמור ביאתו אף דשופעת דם (ואף להראב"ד א"צ לנעץ צפרנו בקרקע כו') ואפשר דבהיא תוך ג' דאין שם ביאה עלה אף אם הוא דם נדה מותר לגמור ביאתו דלא מקרי ביאת נדה:

משנה ט

[אות כה] **במשנה תביא ראיה**. בתוס' ציין אהך מלתא דאי גרסי' יביא קאי אבעל שהוא יביא שהיא אילונית והוי קדושי טעות אם רוצה לישא אחותה עכ"ל. ותמוה לי דהא אף בקיבל עליה לקדשה אף אם תהיה אילונית וליכא טעות ג"כ אין זקוקה לו דרחמנא פטריה מקרא אשר תלד פרט לאילונית וממילא מותר באחותה ואמאי דייקי תוס' משום קדושי טעות וצ"ע (כוונת רבינו דבודאי למדו התוס' יביא ראיה על היבם כמו לאינך גרסות שהוא לפוטרה מיבום):

פרק ו

משנה א

[אות כו] **הר"ב ד"ה אע"פ שא"א. וקטנה שמא תמצא אילונית**. קשה לי הא ביבמות (דף פ') איתא דחד מסימני אילונית הוא שאין לה דדים וא"כ לר"ה דאמר שם עד שיהא בכולן. (כן הדין ג"כ באילונית כמ"ש תוס' בקידושין ד"ד) א"כ הכא בבוחל דיש לה דדים תו ליכא חשש דאילונית. וצ"ל דעד שיהא בכולן היינו לדונו כוודאי סריס אבל מ"מ בחד מהם הוי ספק דאפשר דהויא סריס אף שיש לו א' מסימנים שאין סריסי' ונ"ל דזהו כוונת תוספות שם ד"ה עד וכו' והארכתי בזה בחי' ליבמות:

[אות כז] **שם ד"ה או חולצת. ואפי' היא קטנה מתיבמת לרבנן**. וכ"כ תוס' לפ"ז מה דנקטו חכמים או מתיבמת הוא למותר ולענ"ד י"ל דדוקא קטנה שלא הגיע לכלל שנותיה ס"ל לרבנן דמתיבמת ולא חיישינן לאילונית דאזלינן בתר רובא אבל בהגיע לשנים ולא הביאה ב' שערות י"ל כיון דרוב נשים כשמגיעים לשנים מביאים שערות כדאמרינן דאמר רבא כיון שהגיע לכל שנותיו חזקה שהביא ב"ש. וא"כ י"ל בזה כיון דלא הביאה שערות כיון דעכ"פ יצאה מרוב שמא היא ממיעוטא דאילונית ובזה יש ליישב קושית תוס' קידושין (ד"ד ע"א ד"ה דלא כו') עיי"ש והיינו דכשהגיע לימי הנעורים ולא הביאה ב"ש א"י למכרה מחששא דאילונית דיש ריעותא דלא הביאה שערות חיישינן לאילונית וכמ"ש תוספות יבמות (דף פ' ע"ב) דביש חד סי' מסימני סריס ל"ש לומר בו שהוא מרוב שאין סריסים ע"ש ה"נ י"ל בריעותא שלא הביא ב"ש יוצא מהרוב ואין אומרים בו שהוא מרוב שאין סריסים ודו"ק:

פרק ז

משנה א

[אות כח] **והשכבת זרע**. והא דתנן (ברפ"ט דשבת) דפולט' ש"ז אחר יום ג' לכ"ע טהורה היינו כיון שהיתה במעי אשה מסרחת ואינה ראוייה להזריע. והכא מיירי בב"ק מש"ה מטמא כ"ז שהיא לחה (* וה"ה בזכר שנרבע ופלט מטמ' כ"ז שהי' לחה ע' תוס' שבת (פ"ו ע"ב ד"ה אבל פירש כו')):

[אות כט] **הרע"ב ד"ה והניע**. **ואני שמעתי ליחה היורדת מן החוטם**. וקשה לי הא בברייתא בסוגיא (דנ"ה ע"ב) קתני כיחו וניעו מי האף (כיחו הבא מהחזה בכח רב. וניעו ע"י נענוע מעט. תוס') הרי דניעו ומי האף תרתי נינהו. ואולי י"ל דהנך מפרשים ס"ל ג"כ דיש ניעו הבא מהפה אלא דקשה להו במתני' דהכא אמאי לא קתני נמי כיחו (ובתוס' נדחקו בזה) ולזה ניחא להו דמשנתנו כולל כו"נ בכלל רוקו כיון דמהפה באו וניעו דקתני הכא היינו מי האף:

משנה ג

[אות ל] **הרע"ב ד"ה הבאים מרקם**. **על כתמיהם לא גזרו**. דעל דמן ממש גזרו כדאיתא לעיל (פ"ד מ"ג):

[אות לא] **תי"ט ד"ה שלא נחשדו**. **אע"ג דחטא ישראל הוא**. מה דפסיקא ליה להתי"ט דלהקל לא עשאום כנכרים גמורים כ"כ ג"כ הב"י אה"ע (סי' מ"ד) לענין כותי שקידש והכי פסקי' שם בש"ע (סעי' י'). וע' בש"ך יו"ד (סי' קנ"ט סק"ה) דס"ל דאף להקל המה כנכרים וע' בתפל"מ שם השיג על הש"ך מפסק ש"ע הנ"ל:

משנה ה

[אות לב] **הרע"ב ד"ה ולא על הפרעות**. **משום דלספקא ל"ח**. היינו אף שהוא עומד שם והתרומה בידו ואכיל מינ'. ובכה"ג היכא דהולך על פני כולה ומעיד שאין כאן קבר כלל נאמן אבל בלא"ה פשיטא דא"נ דאינו חושש על לפני עור כו' (גמרא):

פרק ט

משנה ב

[אות לג] **ונמצא דם על המים**. הא דלא נקט וראתה דם כדקתני במתני' הקודם משום דהתם בודאי הדם מהאשה שייך לומר וראתה אבל כאן דיש ספק דשמא הוא מן האיש א"כ לא פסיקא הדבר דראתה מש"ה נקט ונמצא. ס"ט:

[אות לד] **הרע"ב ד"ה ורבי שמעון מטמא. כדקתני טעמא**. כן צריך להיות ואפילו יושבת כדקתני טעמא:

משנה ד

[אות לה] **תי"ט ד"ה בדקה. מיד תכף למציאת**. בהגהת מיי' כתב בשם הרמב"ן דדווקא שבדקו עצמן מיד כשראו הכתם בעוד ששוכבת במטה או שמצאו אותן כשהן עומדות מהמטה אבל עמדו ואח"כ מצאו כתם אעפ"י שבדקה א' מהן מיד אחר המציא' ומצאה טהור או טמא כולן טמאות וכעין זה כתב הרשב"א בת"ה דהך דינא דבדקה א' מהן ומצאה טמא קאי רק אמטה אבל בחלוק שלבשה זא"ז וכן במטה אם שכבו זו אחר זו ולבסוף נמצא הכתם אף שבדקו הראשונות ומצאו טמאות מ"מ כולן טמאות לפי שא"א לראשונה לבדוק תוך שיעור וסת לזמן שלבשה החלוק אא"כ שבדקה האחרונה מיד ומצא טמא מצלת על הראשונות ואם הראשונות בדקו ומצאו טהור מהני לטהר. אבל הרמב"ם ס"ל דאין חילוק דאף בחלוק אם בדקה הראשונה ומצאה טמאה מיד למציאת הכתם מצלת על האחרות. וההי"מ כתב שכן משמע דאלו להרשב"א יקשה סידור לשון משנתנו דלקמן דהא בדקה ומצאה טמאה קתני ברישא ומשמע דקאי אחלוק טפי מסיפא דבדקה א' מהן ומצאה טהורה. ובש"ע פסקי' כהרמב"ם (* ע' בב"י סי' ק"צ שמיישב קושי' הה"מ על הרשב"א):

משנה ו

[אות לו] **הרי זה צבע**. לא דהוי ודאי צבע דא"כ בלא הטביל נמי אלא כמו ס"ס ספק מעלמא וספק צבע וגם ע"ז לא סמכי' רק בצירוף הסברא דאף אם הוא דם נדה מדינא טהור כיון דלא עבר ע"י ז' סמנים הוי טומאה בלועה שא"י לצאת ובטלה אלא מדרבנן טמא הטהרות שנגעו בו קודם העברת ז' סמנים כיון דאז הקפיד והיה סבור שיכול לצאת ע"י ז' סמנים מש"ה מקילים בצירוף ס"ס הנ"ל וא"כ אלו לא הטביל בזה אם הוא דם נדה מדאורייתא טמא הבגד בעת שנפל עליה הדם קודם שנתיבש הדם. ולגבי דאורייתא לא סמכי' על ס"ס הנ"ל מש"ה בעי' הטביל. ולענין הטהרות שנגעו אחר שהעביר ז' סמנים ולא עבר גם בוודאי דם נדה טהורים. תוס':

משנה ז

[אות לז] **לא עשה ולא כלום**. כתב הרמ"ע מפאנו בתשובה (סי' צ"ט) די"ל הא דקתני ולא כלום ולא קתני לא עשו כלום כדקתני (פרק י"ד מ"ד) דנגעים דהיכא דיש לחוש ולומר שלא בלבד שלא אהני מעשיו אלא שפגם והפסיד כגון הכא דהי' ס"ד דהפסיד בהעברתו שלא כסדרן דלא מהני תו בדיקה כסדרן. מש"ה קתני ולא כלום פי' לא עשה

שלא עלתה לו בדיקה זו ולא כלום שג"כ לא קלקל אלא כאלו לא עשה מעשה זו מעולם ומהני עוד בדיקה כסדרן אבל בההיא דנגעים דליכא למטעי שיש קלקול והפסד במעשי' מש"ה קתני בקיצור לא עשו כלום. עכ"ד:

משנה ט

[אות לח] **הרע"ב ד"ה ר' יהודה אומר. כלומר מותרת לשמש**. והראב"ד בס' בעל הנפש גורס כל הלילה שלה דהיינו דכל הלילה אסור. והרז"ה השיג דשלה משמע דמותרת:

פרק י

משנה ב

[אות לט] **הרע"ב ד"ה ומטמאה מעל"ע. אבל מטמאה מעל"ע של ראיה זו**. אע"ג דהיא בימי זיבה דהיא בחזקת טהרה לענין דא"צ בדיקה שחרית וערבית כדאיתא במתני' לעיל (פ"ד מ"ז). מ"מ אם ראתה מטמאה מעל"ע: (* וע' מה שכ' רבינו לעיל א' י"ט):

משנה ג

[אות מ] **תוס' חדשים ד"ה ולאו דוקא שמצאו כו'. דתחלתן אע"פ שאין סופן**. לא כן פסקי' בש"ע אלא דבעי' דוקא בדיקה ביום א' וביום ז' בתחלתן וסופן בעי':